

En uppväxt fri från våld

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn

Regeringskansliet

Förord

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt och en ljus framtid. Samhället har en skyldighet att säkerställa varje barns rätt att skyddas från våld. Ändå utsätts barn för våld, kränkningar och övergrepp. Barn utsätts dessutom i allt högre utsträckning för hot och våld i digitala miljöer. Våldets konsekvenser är långtgående och omfattande. Därför behövs den här strategin.

För mig är det tydligt att mer måste göras för att förebygga våld, liksom för att begränsa och mildra konsekvenserna för de barn som ändå utsätts. Genom denna strategi anger regeringen en tydlig inriktning och en övergripande målsättning om varje barns rätt till en uppväxt fri från våld. Det innebär att en nollvision i arbetet mot våld mot barn för första gången finns på plats.

För att uppnå detta krävs konkreta och samordnade insatser utifrån strategins fyra delmål: att våld mot barn ska förebyggas, att våld mot barn ska upptäckas, att våldsutsatta barn ska få det skydd och stöd som de har rätt till och tillgång till den behandling som de har behov av samt att barnets rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses.

Alla aktörer behöver samverka och samordna sitt arbete. Det gäller såväl offentlig som privat och ideell sektor. Staten bär samtidigt det övergripande ansvaret. Men för att varje barn ska få en uppväxt fri från våld behövs mer än så – det krävs ett gemensamt engagemang och ansvarstagande från hela samhället. Ytterst handlar det om alla oss vuxna som på olika sätt möter barn. Tillsammans kan vi göra skillnad för dem.

Camilla Waltersson Grönvall
Socialtjänstminister

Innehållsförteckning

Förord	2
1. En uppväxt fri från våld – Nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn	5
1.1 Behov av en nationell strategi.....	5
1.2 Syfte och avgränsningar.....	6
1.3 Definition av våld.....	7
1.4 Barns röster om våld.....	8
1.5 Våldets konsekvenser	10
1.5.1 Konsekvenser på kort och lång sikt	10
1.5.2 Våldsutsatthet och kriminalitet	11
1.5.3 Samhällsekonomiska konsekvenser.....	12
1.6 Barnrättskommitténs rekommendationer.....	12
2. Barns utsatthet för våld	13
2.1 Förekomsten av våld mot barn	13
2.1.1 Nationell kartläggning om våld mot barn.....	13
2.1.2 Uppgifter från Brå om barns utsatthet och delaktighet i brott.....	14
2.2 Våld i vissa miljöer	15
2.2.1 Hemmiljön	15
2.2.2 Särskilda ungdomshem och HVB.....	15
2.2.3 Ungas egna parrelationer.....	16
2.2.4 Digitala miljöer	17
2.2.5 Skolan	18
2.2.6 Offentliga miljöer.....	18
2.3 Faktorer som påverkar risken för våld mot barn.....	19
2.3.1 Normalisering av våld.....	20
2.3.2 Föräldrar med särskilda svårigheter.....	21
2.3.3 Familekonomi.....	21
2.3.4 Boende och umgänge	22
2.3.5 Hedersnormer och hedersrelaterat våld och förtryck.....	22
2.3.6 Kön, könsidentitet och sexuell läggning	23
2.3.7 Födelseland och etnisk tillhörighet.....	24
2.3.8 Funktionsnedsättning	25
2.4 Barn som begår brott.....	25
2.5 Attityder till våld.....	26
3. Strategins mål	27
3.1 Övergripande mål.....	27
3.2 Delmål.....	27
3.2.1 Våld mot barn ska förebyggas	28
3.2.2 Barns våldsutsatthet ska upptäckas.....	31
3.2.3 Barn ska få det skydd och stöd som de har rätt till samt tillgång till den behandling de har behov av.....	33

3.2.4 Barnets rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses	37
3.3 Vägledande principer	43
3.3.1 Ett barnrättsperspektiv	43
3.3.2 Ett kunskapsbaserat arbetssätt	44

1. En uppväxt fri från våld – Nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn

1.1 Behov av en nationell strategi

Varje barn har rätt att skyddas från alla former av våld, vilket framgår av artikel 19 i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Samhället ansvarar för att förebygga att barn utsätts för våld samt att säkerställa att våldsutsatta barn får skydd, stöd och behandling. Detta kräver ett strukturerat och samordnat arbete mellan flera aktörer på nationell, regional och lokal nivå.

Sverige har länge betraktats som ett föregångsland i arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn, men barn utsätts fortfarande för våld, kränkningar och olika former av övergrepp, vilket är ett stort samhällsproblem. Hemmet ska vara en trygg plats, men för många barn är det i stället där de utsätts för våld. Barn exponeras även i allt större utsträckning för hot, kränkningar och våldsbejakande innehåll i digitala miljöer, där gränserna mellan kriminalitet, rekrytering och vardagligt umgänge kan vara otydliga. Våld mot barn är en allvarlig form av kriminalitet och djupt skadligt, främst för det enskilda barnet, vars liv, hälsa och utveckling kan påverkas kraftigt, men även för samhället i stort.

Rapporter från Barnombudsmannen visar att en majoritet av de barn som myndigheten har mött och som har varit involverade i kriminalitet har utsatts för olika former av våld. Våld ökar också risken för att bl.a. utsättas för ytterligare övergrepp, inklusive våld i framtida parrelationer (se avsnitt 1.4.1). Sammantaget löper våldsutsatta barn bl.a. en förhöjd risk att både själva utöva våld och att utsättas för fortsatt våld senare i livet, såväl under uppväxten som i vuxen ålder.

Vidare visar Socialstyrelsens skade- och dödsfallsutredningar 2024–2025, som omfattar fall där barn utsätts för dödligt våld eller försök till dödligt våld, allvarliga brister i samhällets skyddsnät. Bland annat framkommer att rutiner för att upptäcka våld saknas, att riskbedömningar inte genomförs samt att berörda myndigheter inte samverkar i enskilda ärenden.

När skydd, stöd och rehabiliterande insatser brister riskerar detta att få långsiktiga konsekvenser, inte bara för det enskilda barnet utan även för samhället i stort. Att skydda barn från våld är alltså inte enbart en fråga om att säkerställa det enskilda barnets rätt till liv, hälsa och utveckling, utan också om att motverka en samhällsutveckling där våld normaliseras och förs

vidare. Detta understryker behovet av ett samlat, förebyggande och långsiktigt agerande som stärker samhällets förmåga att tidigt identifiera, skydda och stödja barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld, även i digitala miljöer.

I dag finns flera strategier, handlingsplaner och åtgärdsprogram som behandlar olika former av våld, utsatthet och exploatering, t.ex. Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck (Skr. 2025/26:245), Handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck 2026–2028 (A2026/00606) och Strategi för att stärka barnets rättigheter (prop. 2009/10:232). Dessa bidrar till att stärka barns skydd mot våld, men för att stärka förutsättningarna för samverkan mellan berörda aktörer och ett mer sammanhållet arbete behövs en strategi som fokuserar särskilt på att förebygga och bekämpa våld mot barn.

Våld mot barn är ett allvarligt samhällsproblem som orsakar ett stort lidande hos en särskilt sårbar och skyddsvärd grupp. För att förebygga och bekämpa våld mot barn krävs ett sammanhållet och målinriktat arbete samt en välfungerande samverkan mellan olika aktörer inom offentlig, privat och ideell sektor. Mot den bakgrunden bedömer regeringen att det behövs en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.

1.2 Syfte och avgränsningar

Strategins syfte är att minska förekomsten och konsekvenserna av våld mot barn genom samordning och uppföljning. Den ska bidra till en gemensam inriktning och ökad tydlighet, så att berörda aktörer på olika nivåer kan få ett stöd i att arbeta mot samma mål och utveckla fungerande samarbetsformer. Strategin riktar sig till beslutsfattare och yrkesverksamma på nationell, regional och lokal nivå, inom såväl offentlig som privat och ideell sektor. Strategin ska gälla tills vidare och revideras vid behov. En översyn bör genomföras minst vart femte år.

Strategin utgår från betänkandet En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70) som nedan refereras till som ”utredningen” eller ”betänkandet”. I likhet med vad som föreslås i betänkandet bygger strategin på ett övergripande mål, fyra delmål samt prioriterade insatsområden inom ramen för respektive delmål. Arbetet med att genomföra strategin ska därutöver genomsyras av två vägledande principer.

Regeringen har i vissa avseenden valt en annan inriktning än utredningen, både vad gäller innehåll och genomförande. En del av utredningens förslag har även omhändertagits eller behandlats i annan ordning.

Pågående åtgärder inom de prioriterade insatsområdena, som på olika sätt bidrar till att uppnå strategins övergripande mål och delmål, redovisas i en förteckning över regeringens åtgärder som publiceras på regeringens webbplats.

1.3 Definition av våld

Barnkonventionen är en viktig utgångspunkt för strategin. Strategin utgår från barnkonventionens definition av våld mot barn i enlighet med artikel 19, 24 och 34. Artikel 19 innebär en skyldighet för konventionsstaterna att vidta alla lämpliga åtgärder för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas, vårdnadshavarens eller annan persons vård.

Fysiskt våld omfattar all kroppslig bestraffning och alla andra former av tortyr, grym, omänsklig eller förnedrande behandling. Det omfattar även fysisk mobbning och pinnalism. Fysiskt våld kan exempelvis handla om att slå barnet med handen eller med ett tillhygge eller att sparka, skaka, klösa, nypa, bita eller dra i håret (CRC/C/GC/13).

Psykiskt våld definieras som psykisk misshandel, psykiska övergrepp, verbala kränkningar och känslomässiga övergrepp eller emotionell vanvård. Det omfattar bl.a. alla former av varaktiga och skadliga interaktioner med barn, exempelvis att förmedla till barn att de är värdelösa, oälskade eller oönskade, utsatta för fara eller bara av värde för att tillgodose någon annans behov. Att låta barn bevittna eller på annat sätt exponeras för våld i hemmet är ytterligare ett exempel på psykiskt våld (CRC/C/GC/13).

Vanvård eller försumlig behandling innebär en underlåtenhet att uppfylla barns fysiska och psykiska behov, att inte skydda dem från fara eller att låta bli att nyttja vård eller andra tjänster för barnens omvårdnad. Det kan exempelvis handla om fysisk vanvård, emotionell eller pedagogisk vanvård (CRC/C/GC/13).

Sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande omfattar bl.a. att förmå eller tvinga ett barn att delta i någon olaglig eller psykiskt skadlig sexuell aktivitet eller att använda sig av barn för kommersiellt sexuellt utnyttjande eller för

framställning av ljud- eller bildupptagningar av sexuella övergrepp på barn (CRC/C/GC/13, se även artikel 34).

FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) i framhåller sin allmänna kommentar nr 13 Barnets rätt till frihet från alla former av våld, att förteckningen med exempel på olika former av våld är icke uttömmande. Vidare understryker barnrättskommittén att alla de former av våld som räknas upp i artikel 19, hur lindriga de än är, är oacceptabla. Artikel 19 lämnar inte utrymme för någon grad av legaliserat våld mot barn. Det finns inget krav på att våldet ska vara vare sig uppsåtligt, varaktigt eller av en särskild svårighetsgrad för att det ska omfattas av artikel 19. Enligt barnrättskommittén ska strategier för att förhindra och bemöta våld utgå från barnets rättigheter (CRC/C/GC/13).

En specifik form av våld som barn kan utsättas för är hedersrelaterat våld och förtryck (HRV). Det hedersrelaterade våldet och förtrycket kan förekomma i form av fysiskt, psykiskt, sexuellt och ekonomiskt våld, inklusive digitala dimensioner av dessa våldsformer. Våldet och förtrycket kan utövas både i det privata och i det offentliga rummet. Hedersrelaterat våld och förtryck innebär att människor, både vuxna och barn, begränsas i sina liv och utsätts för påtryckningar och våld som syftar till att upprätthålla kollektivets kontroll över individen. Hedersrelaterat våld och förtryck är kopplat till hedersnormer som bygger på starka patriarkala eller heteronormativa föreställningar. Våldet och förtrycket kan ta sig många uttryck: från begränsningar i vardagen rörande klädsel, umgänge och rörelsefrihet till begränsningar i val av utbildning, arbete och äktenskap. I sin mest extrema form kan hedersnormerna leda till allvarlig brottslighet såsom t.ex. hot om våld och våld, inklusive dödligt sådant (prop. 2021/22:138, prop. 2025/26:213, Skr. 2025/26:245).

1.4 Barns röster om våld

Inom ramen för arbetet med betänkandet En uppväxt fri från våld – en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70) har utredningen genom ett antal barnrättsorganisationer genomfört kvalitativa intervjuer med 25 barn (23 flickor och 2 pojkar) med egna erfarenheter av våldsutsatthet. Därutöver har utredningen tagit del av redan befintligt material i form av rapporter och undersökningar där barn har fått möjlighet att framföra sina åsikter. För att bredda kunskapsunderlaget genomfördes även en digital enkät i samarbete med en barnrättsorganisation. Syftet var att fånga barns egna perspektiv på vad som krävs för att förebygga

och stoppa våld mot barn. Totalt deltog 173 barn i enkäten, varav en majoritet hade egna erfarenheter av våld.

I det sammanställda materialet framgår att flera barn vittnar om passivitet, uteblivna anmälningar och brist på skydd samt att vuxna och professionella inte alltid tar barns berättelser om våld på tillräckligt stort allvar. Barnen berättar vidare om brister som bl.a. handlar om vuxnas oförmåga att se och tolka signaler från barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld. De framhåller att vuxna med yrkesmässigt ansvar systematiskt behöver fråga om våldsutsatthet och bli bättre på att hantera information om barns våldsutsatthet. De pekar även på vikten av att rutinemässigt få frågor om våld, eftersom utsatthet inte alltid syns. Skolan pekas ut som en naturlig plats för sådana samtal. En återkommande slutsats är behovet av att öka kunskapen om våld hos både barn och vuxna. Barn behöver stöd i att förstå och kunna formulera vad de har utsatts för och information om hur de kan få hjälp, medan vuxna och professionella behöver kompetens för att upptäcka utsatthet, lyssna på barns berättelser och agera i enlighet med det.

Vidare är trygga och närvarande vuxna avgörande. Skolan lyfts fram som en viktig plats där barn både kan få kunskap och möta vuxna som ser dem. Delaktighet brister ofta vid myndighetskontakter enligt barnen. De beskriver att deras perspektiv inte tas tillvara, att de sällan får information eller möjlighet att påverka beslut, och att vuxnas röster prioriteras. De efterfrågar egna samtal, transparens och möjlighet att uttrycka sina åsikter.

När våld uppmärksammas måste stöd ges omedelbart. Yrkesverksamma ska ta ansvar för att barnet lotsas rätt, barn ska inte behöva navigera i systemet på egen hand. Barnen efterfrågar bättre samordning och kontinuitet. De vill inte skickas runt mellan aktörer och tvingas upprepa sin berättelse. Stöd bör också erbjudas till familjemedlemmar. Barn upplever dessutom ofta bristande skydd, både i och utanför familjen. Barn lyfter även fram att socialtjänsten och polisen behöver agera snabbare och mer konsekvent för att skydda barn samt säkerställa att de inte fortsätter att möta förövare. Sammanfattningsvis framgår av barns röster att ett brett utbud av insatser krävs för att möta barns olika behov.

Långt ifrån alla barn vars röster ingår i utredningens material har haft kontakt med polis eller övriga delar av rättsväsende. De barn som har haft sådana kontakter har blandade erfarenheter. Missnöje med polis och rättsväsende handlar om bemötande, långa handläggningstider och avsaknad av konsekvenser för förövare. De som är nöjda ger exempel på hur de fått

fortlöpande information om processen, om att de känt sig lyssnade på och mötts av vuxna som varit tydliga och visat omtanke.

1.5 Våldets konsekvenser

1.5.1 Konsekvenser på kort och lång sikt

I betänkandet En uppväxt fri från våld (2022:70) beskrivs våld mot barn som en viktig folkhälsofråga samt att utsatthet för våld är en riskfaktor för negativa hälsoutfall och ökad riskexponering, både på kort och lång sikt.

Det handlar om allt från fysiska och psykiska hälsoproblem och sexuellt överförbara infektioner till dödliga skador. Våld kan dessutom försämra barnets kognitiva förmåga (SOU 2022:70, CRC/C/GC/13), både genom fysiskt våld mot huvudet och genom andra former av våld. Även att bevittna våld kan påverka barnets kognitiva utveckling.

Våld kan få konsekvenser i form av negativa känslor som övergivenhet och osäkerhet, anknytningssvårigheter, traumatisering, oro och svag självkänsla. En del barn utvecklar psykisk ohälsa i form av depression och ångest, självmordsförsök eller ett skadligt beteende i form av exempelvis missbruk eller självskadebeteende (SOU 2022:70).

Vidare för våld med sig en ökad risk för negativa praktiska och sociala konsekvenser, såsom svårigheter i skolgången och begränsningar i sociala relationer. Våldsutsatthet kan även generera betydande beteendemässiga konsekvenser, vilka påverkar både individen och omgivningen. Dessa kan yttra sig genom aggressivt och våldsamt beteende vilket i vissa fall kan eskalera till brottsliga handlingar samt bidra till försämrade interpersonella relationer. Vidare ökar risken för att bl.a. utsättas för ytterligare övergrepp, inklusive våld i framtida parrelationer (SOU 2022:70, CRC/C/GC/13).

År 2014 publicerade Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) en riksrepresentativ befolkningsstudie som på nationell nivå studerade utsatthet för sexuellt, fysiskt och psykiskt våld bland kvinnor och män. Studien visade att 14 procent av kvinnorna respektive 17 procent av männen som deltog i undersökningen hade erfarenheter av upprepade utsatthet för fysiskt våld under barndomen (NCK 2014:1, Våld och hälsa – en befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa). Av rapporten framgår också att det finns en tydlig koppling mellan utsatthet för våld och psykisk och fysisk ohälsa. Psykisk och fysisk ohälsa var vanligare bland de som utsatts för våld, både för de som

utsatts för våld i barndomen och för de som utsatts som vuxna. Personer som utsatts för allvarligt sexuellt, fysiskt eller psykiskt våld rapporterade bl.a. betydligt oftare depression, riskbruk av alkohol samt kroppsliga besvär som huvudvärk, smärta, yrsel och tarmproblem. De uppgav också flera gånger högre nivåer av posttraumatiskt stressyndrom och självskadebeteende än de som inte utsatts (NCK 2014:1).

1.5.2 Våldsutsatthet och kriminalitet

En annan allvarlig konsekvens av våldsutsatthet är kopplad till förhöjd risk för kriminalitet. Många barn som är involverade i kriminalitet har utsatts för olika former av våld. Studier visar att våldsutsatta barn löper en förhöjd risk att både själva utöva våld och utsättas för fortsatt våld senare i livet, under såväl uppväxten som i vuxen ålder.

Av Barnombudsmannens årsrapport ”Ni måste hinna före” (2025) och rapporten ”I alla fall, det var normalt i min värld” (2026) framgår att många frihetsberövade barn har varit utsatta för långvarigt och allvarligt våld i hemmet. Utsattheten har ofta börjat i tidig ålder och det är inte ovanligt att de både bevittnat och själva blivit direkt utsatta för olika former av våld. Trots detta har deras utsatthet inte upptäckts i tid och de har inte fått det skydd och stöd som de har rätt eller den behandling som de har behov av. Samhällets insatser kommer ofta först när barnet själv begått våldshandlingar. Många av de barn och unga som Barnombudsmannen har samtalat med säger att de aldrig tidigare fått frågor om de har utsatts för våld i hemmet.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har studerat brott begångna av barn under 15 år som utreds enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). Studien visar att det är vanligt att barn som har utretts enligt LUL tidigare har varit målsägare för brott innan de utreddes för egen brottslighet. Mer än hälften av barnen har enligt Brås statistik över målsägare vid brottsanmälan själva varit målsägare vid minst ett brott och mer än hälften av dessa har varit målsägare för fler än ett brott. Statistiken gäller endast polisanmälda brott och mörkertalet är därför okänt. I rapporten konstaterar Brå att det är betydligt fler bland de LUL-utredda barnen som förekommer som målsägare i statistiken jämfört med barn i befolkningen samma ålder (Brå 2025:11, Barn under 15 år som begår allvarliga brott).

Brå har också studerat flickor och kvinnor i kriminella nätverk. Av rapporten framgår att tjejerna som ingår i studien även är utsatta för brott i hög grad. Brås sammanställning av målsägandehistorik visar att av de knappt 10 000

kartlagda tjejerna har två tredjedelar varit målsägande under tidsperioden 2014–2023 (Brå 2025:13, Flickor och kvinnor i kriminella nätverk).

1.5.3 Samhällsekonomiska konsekvenser

Våld mot barn kan leda till både direkta och indirekta kostnader för samhället. Till exempel uppstår direkta kostnader för polis och kriminalvård gällande våldsutövaren. Vidare uppstår både direkta kostnader för hälso- och sjukvård och socialtjänst samt indirekta kostnader till följd av t.ex. minskad sysselsättning och produktivitet på grund av fysiska skador och psykisk ohälsa för den våldsutsatta.

Det saknas studier som visar på de sammantagna kostnaderna för våld mot barn i Sverige. Angränsande eller överlappande områden samt internationell forskning indikerar dock att våld kan medföra betydande kostnader både för individen och samhället i stort. En socioekonomisk analys visar att kostnaderna för hedersrelaterat våld och förtryck per individ kan vara tiotusentals kronor på kort sikt och flera miljoner kronor på lång sikt (Nilsson, Ingvar och Nilsson Lundmark, Eva, 2022. Att synliggöra det osynliga. En socioekonomisk analys av hedersrelaterat våld och förtryck). Vidare visar uppskattningen Kostnader för våld mot kvinnor – En samhällsekonomisk analys från 2006, genomförd av Socialstyrelsen, att mäns våld mot kvinnor i nära relationer totalt sett kostar samhället cirka 3 miljarder kronor årligen. Prisjusterat för 2026 blir det cirka 4,4 miljarder kronor (beräknat med SCB:s prisomräknare).

Kunskap om konsekvenser och kostnader är avgörande för att synliggöra problemets omfattning och motivera investeringar i förebyggande insatser. Beräkningar är dock svåra att göra på grund av bristande data, mörkertal och att effekterna av förebyggande arbete ofta visar sig först på lång sikt.

1.6 Barnrättskommitténs rekommendationer

I sina senaste slutsatser och rekommendationer till Sverige välkomnar barnrättskommittén bl.a. utarbetandet av en ny strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Kommittén uttrycker samtidigt en djup oro över den fortsatt höga förekomsten av våld, inklusive sexuellt utnyttjande, könsrelaterat våld och cybervåld. Barnrättskommittén pekar på den låga andelen anmälningar, åtal och fällande domar i ärenden som rör sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp mot barn, liksom de ofta lindriga straffen. Kommittén lyfter även den särskilda utsattheten för flickor, barn med funktionsnedsättning, barn i alternativ omvårdnad och barn i

socioekonomiskt utsatta situationer, samt rapporter om våld och sexuella övergrepp inom tvångsvård (CRC/C/SWE/CO/6–7, punkt 25 a–d).

Vidare framhåller barnrättskommittén avsaknaden av en lagstiftningsram för sektorsövergripande samordning och kvalitetsstandarder i stödtjänster, vilket innebär att inte alla barn har tillgång till specialiserat stöd. Kommittén framför också oro över den otillräckliga kompetensen bland yrkesverksamma att upptäcka och hantera våld mot barn (CRC/C/SWE/CO/6–7, punkt 25 e–f). Därtill uttrycker kommittén oro över antalet barn som har utsatts för eller riskerar att utsättas för barnäktenskap och kvinnlig könsstympning (CRC/C/SWE/CO/6–7, punkt 27).

2. Barns utsatthet för våld

2.1 Förekomsten av våld mot barn

I detta avsnitt beskrivs översiktligt olika former av våld som barn kan utsättas för.

2.1.1 Nationell kartläggning om våld mot barn

Sverige var 1979 det första landet i världen som införde ett förbud mot barnaga. Mellan mitten av 1960-talet och mitten av 1990-talet skedde en markant förändring i inställningen till kroppslig bestraffning, från positiv till negativ. Införandet av den s.k. anti-aga-lagen i föräldrabalken 1979 utgjorde en viktig milstolpe. Sedan 1980 har nationellt representativa undersökningar om barnmisshandel genomförts med jämna mellanrum (Janson Staffan, Jernbro Carolina, Långberg Bodil, 2011, *Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige - en nationell kartläggning*).

Stiftelsen Allmänna Barnhuset genomför återkommande nationella kartläggningar om våld mot barn. I avsnittet hänvisas till den senaste kartläggningen från år 2022. Stiftelsen Allmänna Barnhusets definition av våld utgår från barnrättskommittés definition av våld mot barn. I den nationella kartläggningen svarade mer än hälften (57,4 procent) av de tillfrågade eleverna i årskurs nio i grundskolan att de hade varit utsatta för någon form av våld under uppväxten. Av dessa elever uppgav 40,3 procent att de hade utsatts för våld av en jämnårig och 39,9 procent att de hade utsatts av en vuxen. Vidare uppgav 19,7 procent att de utsatts för fysiskt våld av en vuxen, 15 procent att de hade utsatts för psykiskt våld och 11,9 procent att de hade utsatts för försummelse. Nästan en tredjedel (28,6 procent), uppgav att de hade utsatts för sexuella övergrepp. Det fanns dock

stora könsskillnader vad gäller utsatthet för sexuellt våld, flickor hade blivit utsatta betydligt oftare (43,2 procent) än pojkar (12,5 procent). Icke-binära elever uppgav i störst utsträckning (45,9 procent) att de varit utsatta för ett sexuellt övergrepp. Var tionde elev uppgav att de upplevt våld mellan vuxna i familjen och 18,6 procent svarade att de hade utsatts för mobbning.

Andelen elever som uppgav att de hade utsatts för någon form av våld av en vuxen var oförändrad 2022 sedan mätningen dessförinnan, år 2016.

Utsatthet för fysiskt våld av en vuxen har däremot minskat över tid sedan år 2006. Försummelse och psykiskt våld av en vuxen har å andra sidan ökat signifikant sedan mätningen 2016. Det framgår inte vad ökningen beror på men försummelse är den våldsform som har starkast koppling till sämre ekonomi. Ytterligare en våldsform som hade ökat mellan mätningarna 2016 och 2022 var sexuella övergrepp av okända vuxna och jämnåriga. Den så kallade samtyckesreformen 2018 (prop. 2017/18:177) innebär att handlingar som tidigare inte var straffbara nu är att bedöma som våldtäkt, vilket kan vara en av förklaringarna till ökningen. Reformen kan även ha haft en påverkan på vad som är att betrakta som ett övergrepp bland unga.

2.1.2 Uppgifter från Brå om barns utsatthet och delaktighet i brott

Brå har konstaterat att barn och ungdomar utsätts för brott i högre grad än vuxna, och brott mot barn riskerar att inte upptäckas och polisanmälas i samma utsträckning som brott mot vuxna (Brå 2023:8, Polisanmälda brott mot barn i åldern 7–15 år).

Brå genomför vartannat år en skolundersökning om brott. I avsnittet refereras till den senast genomförda undersökningen, 2023 (Brå 2024:10). I undersökningen beskrivs utvecklingen över tid av självrapporterad utsatthet för brott och delaktighet i brott bland elever i årskurs 9 i ordinarie grundskolor. Resultaten från skolundersökningen om brott visar att 45,3 procent av eleverna uppger att de utsatts för stöld, misshandel, hot, rån eller sexualbrott minst en gång under de senaste tolv månaderna. Pojkar och flickor uppger utsatthet för brott i ungefär lika stor utsträckning. Bland både pojkar och flickor är det vanligast att utsättas för stöldbrott (26,2 respektive 25,9 %). Därefter är det bland pojkar vanligast att utsättas för misshandel (21,4 %) men bland flickor är i stället sexualbrott det vanligaste (17,9 %). Det finns också skillnader mellan utsatta pojkar och flickor vad gäller brottsplats och relation till gärningspersonen.

Enligt Brås officiella kriminalstatistik avled fyra barn 2025 till följd av dödligt våld, samtliga var pojkar. Motsvarande siffra var tio barn 2024 till följd av

dödligt våld, varav fem var pojkar och fem var flickor. År 2023 avled 17 barn, varav fyra var flickor och 13 var pojkar.

Enligt skolundersökningen om brott uppger ungefär hälften (51,3 procent) av eleverna uppger att de har begått något brott (våldsbrott, stöldbrott, skadegörelse eller narkotikabrott) vid minst ett tillfälle under samma tidsperiod. Samtliga brottstyper utom stöld är vanligast bland pojkar, men totalt sett uppger lika stor andel pojkar som flickor att de har varit delaktiga i brott (51,3 respektive 51,2 procent).

2.2 Våld i vissa miljöer

2.2.1 Hemmiljön

Hemmet ska vara varje barns primära plats för återhämtning, trygghet, fostran och kärlek. Trots detta utsätts en betydande andel barn för våld som kan kopplas till hemmet, vilket framgår av Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning. Det framkommer att den stora majoriteten av barn som har utsatts för våld av en vuxen har utsatts av en förälder, styvförälder eller familjehemsförälder. Detta gäller för samtliga våldsformer förutom sexuellt våld.. Barn kan utsättas för direkt våld, men barn kan också utsättas för att bevittna våld mellan vuxna i hemmet. Att utsättas för våld i det egna hemmet och av någon närstående som barnet har en beroendeställning till försvårar barnets möjligheter att berätta om våldet och på så sätt få det skydd och stöd som barnet behöver.

2.2.2 Särskilda ungdomshem och HVB

Föräldrar, eller i förekommande fall vårdnadshavare, är ytterst ansvariga för sina barn och konventionsstaten har enligt barnkonventionen ett ansvar att ge lämpligt stöd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för bl.a. barnets fostran (artikel 18). Konventionsstaten har enligt barnkonventionen ett särskilt ansvar för barn som av något skäl har flyttats från sitt hem till ett annat hem eller en institution, oavsett om samhället övertar vårdnaden eller om barnet tillfälligt bor i ett annat hem eller på en institution (artikel 20). Undersökningar visar att barn som är placerade inom den sociala barn- och ungdomsvården, i högre utsträckning än andra barn, har erfarenheter av våld. Många har varit utsatta för någon form av våld innan placeringen och i vissa fall beror placeringen just på att barnet har utsatts för våld i hemmet. I Barnombudsmannens rapporter ”Det har alltid funnits våld, alltså när det har funnits problem.” (2025) och ”Ni måste hinna före” (2025) presenteras resultat från intervjuer med barn och unga på

särskilda ungdomshem, häkte eller anstalt. I intervjuerna beskriver barn och unga hur deras uppväxt har präglats av en allvarlig utsatthet, t.ex. utsatthet för fysiskt och psykiskt våld, sexuella övergrepp, hedersrelaterat våld och förtryck eller vanvård och försummelse.

I Statens institutionsstyrelses tidskrift Institutionsvård i fokus (nr 8 2025) presenteras en sammanställning av inskrivningsintervjuer. I intervjuerna uppger cirka en fjärdedel av de tillfrågade ungdomarna att de i någon utsträckning har utsatts för fysisk (25 procent) eller psykisk (28 procent) misshandel av en föräldrafigur, flickor i mycket större utsträckning än pojkar. Hälften av flickorna och 24 procent av pojkarna uppger att de har varit med då en närstående utsatts för våld vid minst ett tillfälle. Det finns också uppgifter om att barn som bor på institutioner har utsatts för våld under tiden på institutionen. Det rör både våld som utövas av personal och andra personer med eller utan koppling till boendet. I Inspektionen för vård och omsorgs tillsynsrapport från 2024 framkommer att på 18 av 21 ungdomshem har barn svarat att de blivit utsatta för fysiskt våld av personal. På elva av ungdomshemmen har barn svarat att de har blivit utsatta för sexuella ofredanden av personal.

2.2.3 Ungas egna parrelationer

Brå har konstaterat att risken för att utsättas för någon form av våld i nära relation är störst bland unga och unga vuxna (16–29 år). Bland kvinnor är risken för att utsättas mer än tre gånger så stor i den yngsta åldersgruppen jämfört med i den äldsta. Bland män är risken i stället nästan dubbelt så stor i den yngsta åldersgruppen jämfört med i den äldsta. Ung ålder är alltså en stark riskfaktor hos både män och kvinnor men betydligare starkare bland kvinnor än bland män (Brå 2025:1, Risk för våld i partnerrelation).

Våld som utövas av en närstående har länge varit sammankopplat, eller till och med likställt, med våld som sker i hemmiljön. På senare år har frågan om våld i ungas parrelationer synliggjorts allt mer. Att frågan dessförinnan inte har uppmärksamrats i någon större utsträckning kan bl.a. förklaras genom att det har funnits en brist på kunskap om våld i denna kontext. Brå har i en rapport från 2021 konstaterat att kunskapen som finns i dag gällande våld i nära relationer, liksom det förebyggande och stödjande arbetet mot detta våld, oftast utgår från ett vuxenperspektiv. Därför riskerar våld i ungas egna parrelationer att inte uppmärksammas tillräckligt (Brå 2021:15, Våld i ungas parrelationer).

I Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning framkommer att nästan var tredje ungdom (31 procent) som har dejtat eller haft en relation uppger att de har varit utsatta för någon form av våld i relationen. Den vanligaste formen av våld, oavsett kön, var digitalt psykiskt våld, följt av andra former av psykiskt våld. Särskilda omständigheter som kan kopplas till tonårstiden medför en ökad sårbarhet för relationsvåld. Att ungas erfarenheter av tidigare relationer är begränsade kan påverka möjligheten att bl.a. identifiera och bedöma vad som är våld i en kärleksrelation.

2.2.4 Digitala miljöer

Den ökning av sexuellt våld mot barn som framkommer i Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning beror på en ökning av sexuellt våld som sker i digitala miljöer. Att bli ombedd att utföra sexuella tjänster på internet är den mest förekommande typen av sexuellt våld. I Stiftelsen Allmänna Barnhusets rapport Unga, sex och internet (2021) framkom att ungefär var fjärde elev före 15 års ålder hade blivit kontaktad i sexuellt syfte av en person som var minst fem år äldre. I Brås skolundersökning om brott uppger flickor utsatthet i högre utsträckning än pojkar när det gäller olika kränkningar i digitala miljöer. Av undersökningen framgår att 37,2 procent av flickorna uppger att de utsatts för att någon har skrivit kränkande saker om dem på internet. Motsvarande andel för pojkar är 25,2 procent. Vidare uppgav drygt var fjärde (26,1 procent) av de elever som utsatts för en sexuell handling genom tvång, internet eller sociala medier som brottsplats. Fyra av tio flickor uppger också att de har blivit utsatta för att någon har skickat sexuella eller avklädda bilder på sig själv i digitala medier utan att flickan själv ville det, motsvarande andel bland pojkar är en av tio (Brå 2024:10).

Även exploatering inom ramen för kriminella nätverk inleds ofta i digitala miljöer. På senare tid har det framkommit att kriminella nätverk använder den digitala arenan för att rekrytera och utnyttja barn i gängkriminalitet. Brå har i rapporten Barn och unga i kriminella nätverk (Brå 2023:13) lyft att digital synlighet på sociala medier är ett sätt att rekrytera till kriminella nätverk utanför det egna bostadsområdet.

Vad gäller utsatthet för mobbning, vilket beskrivs mer ingående nedan, utgör nätet en arena och det innebär att utsattheten inte är begränsad till en viss fysisk miljö eller period, utan den som utsätts kan drabbas när som helst under dygnet.

Digitala verktyg är på många sätt en möjliggörare för grova brott mot barn. Det är enkelt att nå och identifiera barn som är särskilt sårbara och det är

svårt att utreda och lagföra brott på internet utifrån möjligheten för förövaren att vara anonym. Det som publiceras på internet kan också vara svårt att radera och konsekvenserna för barn som utsätts för internetrelaterade övergrepp är stora. Vidare kan den tekniska utvecklingen innebära att barn utsätts för kränkningar och övergrepp på nya sätt, till exempel genom AI-verktyg.

2.2.5 Skolan

Skolan ska ge alla elever goda möjligheter till lärande och utveckling. Trygghet och studiero är viktiga förutsättningar för att undervisningen ska kunna förmedla och förankra kunskaper och värden hos eleverna och för att alla som verkar i skolan ska trivas och må bra. Elever har också rätt att vara fredade från alla former av kränkande behandling.

Begreppet mobbning används vanligen för att beskriva en situation relaterad till skolmiljö när någon eller några jämnåriga elever utsätter en annan elev för våld eller andra kränkningar vid återkommande tillfällen. I Brås skolundersökning om brott uppger 15,7 procent pojkar och 19,1 procent flickor att de har blivit mobbade någon gång under de senaste tolv månaderna. Frågan om mobbning i skolundersökningen om brott är väldigt brett formulerad och kan inkludera många olika typer av händelser, både brottsliga och inte brottsliga. I Friends årsrapport 2025 framkommer att 14 procent av de tillfrågade hade blivit utsatta för mobbning. I likhet med skolundersökningen om brott uppgav en högre andel flickor än pojkar att de har varit utsatta.

Allt våld som sker i skolmiljö kan dock inte betraktas som mobbning. Skolundersökningen om brott visar att skolan är en vanlig brottsplats. Det är den vanligaste brottsplatsen för både mindre grov och grövre misshandel, samt för fysiska sexuella kränkningar bland pojkar. Skolmiljön är också en vanlig brottsplats vid hot. Dessutom har flera fall av mycket grovt våld inträffat i skolor under de senaste åren, i vissa fall med dödlig utgång, s.k. skolattacker.

2.2.6 Offentliga miljöer

Barnets närmiljö har betydelse för risken att utsättas för eller uppleva våld. Det kan finnas en förhöjd risk att uppleva våld i olika typer av bostadsområden, antingen genom att själv utsättas eller genom att någon i familjen eller umgängeskretsen utsätts. Vissa områden är särskilt drabbade, antingen genom att kriminaliteten och våldet utövas där, eller genom att kriminaliteten och våldet utövas av unga och vuxna som har koppling till dessa områden. I den senaste nationella trygghetsundersökningen från Brå

framkommer att andelen som uppger att de känner sig otrygga om de går ut ensamma en sen kväll där de bor är nästan dubbelt så stor bland boende i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med boende i områden med goda socioekonomiska förutsättningar. Andelen som uppger att de känner sig otrygga samt som oroar sig för brott är betydligt högre bland tjejer än bland killar i åldersgruppen 16–19 år (Brå 2025:15). I Barnombudsmannens rapport Utanförskap, våld och kärlek till orten (2018) berättar barn om hur det är att växa upp i utsatta kommuner och förorter runt om i Sverige. Barnens berättelser vittnar också om begränsningar i vardagen till följd av våldet. Exempelvis förekommer det att de yngre barnen, i femårsåldern, inte får gå ut och leka i sitt närområde av rädsla för att de ska komma till skada. En ökad rädsla och oro för våld är en konsekvens av våld i närområdet utifrån att våldet potentiellt kan drabba vem som helst som befinner sig där.

2.3 Faktorer som påverkar risken för våld mot barn

Det finns flera bakgrundsfaktorer som har ett samband med våld. Både individuella faktorer och familjefaktorer kan påverka ett barns risk att utsättas för våld. För att förebygga våld behövs kunskap om vilka faktorer som påverkar riskerna för att våld ska utövas, vilket kan förklaras utifrån riskfaktorer och skyddande faktorer samt samspelet dem emellan.

Risikfaktorer ökar sannolikheten eller risken för att en viss typ av problematik ska uppstå eller yttra sig. Förekomsten av riskfaktorer betyder inte automatiskt att våld förekommer men kan fungera som en indikation på att mer utredning behövs.

Enligt WHO:s socio-ekologiska modell (Bronfenbrenner U. The ecology of human development: experiments by nature and design 1979, WHO Violence Prevention Unit. Approach, objectives and activities, 2022–2026, och WHO World report on violence and health – Summary, Genève 2002,) kan riskfaktorer för att barn eller vuxna utsätts för våld kategoriseras på följande sätt:

- Individnivå: ålder, utbildning, psykisk ohälsa, skadligt bruk eller beroende, aggressivt beteende, funktionsförmåga, tidigare övergrepp.
- Relationsnivå: bristande anknytning, våldsam hemmiljö, attityder till våld i umgängeskretsen.

- Närmiljö: hög arbetslöshet, fattigdom, instabila boendeförhållanden, social isolering, samhällsvåld.
- Samhällsnivå: politik som upprätthåller ojämlikhet, sociala och kulturella normer som legitimerar våld, skadliga könsnormer.

Barnrättskommittén understryker att barn i samhällsvård och barn med funktionsnedsättning generellt löper en högre risk än andra barn att utsättas för våld. Kommittén betonar även att de olika våldsrisker som flickor respektive pojkar möter i olika sammanhang ska beaktas (CRC/C/GC/13).

I Socialstyrelsens handbok för våld i nära relationer (2023) framgår att det finns olika sårbarhetsfaktorer för våld. Det kan t.ex. handla om brist på kunskap om vilka rättigheter man har, brist på kunskap om vart man kan vända sig för hjälp, negativa erfarenheter av kontakt med myndigheter, socialt och ekonomiskt beroende av närstående eller av samhället, starkt beroende gentemot våldsutövaren, isolering och ensamhet samt sjukdom och funktionsnedsättning.

Skyddsfaktorer är något som ökar chanserna för positiv utveckling trots närvaron av riskfaktorer. Att stärka skyddsfaktorer utgör således en del i arbetet med att förebygga våld mot barn. Exempel på skyddsfaktorer är god kognitiv förmåga, goda skolprestationer och en god självkänsla. Barnets förmåga att hantera oväntade situationer och återhämta sig trots svåra livsomständigheter handlar dock inte enbart om individuella egenskaper utan även om processer inom familjen och resurser i omgivningen som kan skapa sammanhållning och motståndskraft som t.ex. positiva kamratkontakter och fritidsaktiviteter. Även en trygg relation till vuxna utanför familjen kan utgöra en resurs. Barn som upplever sammanhang och trygghet har större chans att utveckla motståndskraft och hantera svårigheter på ett konstruktivt sätt (SOU 2022:70).

2.3.1 Normalisering av våld

Våld mot barn tar sig olika uttryck och kan förekomma på alla de platser där barn befinner sig. Våld kan normaliseras både medvetet och omedvetet. Det betyder att våldshandlingar kan uppfattas som så vanliga eller så obetydliga att de inte identifieras och inte längre känns igen som våld och därför inte ifrågasätts. Normalisering gör våld mindre synligt, försvårar förändring och riskerar att leda till att skulden läggs på den utsatta i stället för på våldsutövaren. Upprepade våldshändelser sänker tröskeln för att använda våld, vilket kan leda till ökad frekvens och allvarlighetsgrad (Isdal, Per 2017,

Meningen med våld). Exempel på detta är familjer där det förekommer våld samt institutioner för barn i samhällets vård där våld är förekommande mot både barn och personal (SOU 2022:70). När barn växer upp i våldsamma miljöer ökar risken för att de själva använder våld, vilket är en konsekvens av normaliseringsprocessen. Enligt Barnombudsmannens rapport ”Det har alltid funnits våld, alltså när det har funnits problem.” (2025) påverkas normaliseringsprocessen av om barnet upplever att det får hjälp, ges möjlighet att bearbeta sina upplevelser och om våldet är återkommande under uppväxten.

2.3.2 Föräldrar med särskilda svårigheter

I Stiftelsen allmänna barnhusets nationella kartläggning framkommer att barn som lever med vuxna som har särskilda svårigheter i hög grad är utsatta för våld, särskilt våld som utövas av en vuxen. Enligt kartläggningens definition innefattar särskilda svårigheter t.ex. skadligt bruk eller beroende, psykisk sjukdom eller kriminalitet. Samtliga former av våld är starkt kopplade till att leva med föräldrar med svårigheter. Mellan 81,5 och 87,3 procent av barn som lever med vuxna med särskilda svårigheter uppger att de har utsatts för våld av en jämnårig och cirka 68 procent av barnen uppger utsatthet av en förälder. Föräldrar med särskilda svårigheter kan ha ett stort behov av stöd genom olika instanser för att klara av ett fungerande föräldraskap. När många aktörer är involverade finns risk att information går förlorad och att barn i dessa situationer inte får det stöd och skydd som de har rätt till. Å andra sidan innebär ett stort antal aktörer att chansen för att barnet och barnets behov av stöd eller skydd uppmärksammas och att utsattheten identifieras är större. Barn kan uppleva skam över sina föräldrar eller sin situation. Utomstående kan ha svårt att förstå barnets signaler, vilket kan hindra att barnet får det skydd och det stöd som barnet behöver och har rätt till.

2.3.3 Familjeekonomi

I Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning framkommer att alla former av våld har ett starkt samband med upplevd dålig familjeekonomi. Hälften (49,5 procent) av eleverna i familjer med sämre ekonomi uppger att de har utsatts för fysiskt våld, i jämförelse med 19,5 procent av barnen i familjer med god ekonomi. Av kartläggningen framgår att 55,1 procent av eleverna i årskurs nio som bor i familjer med sämre ekonomi uppger att de har utsatts för försummelse. För elever i familjer med god ekonomi är motsvarande siffra 11 procent. Försummelse är den våldstyp där skillnaden är störst mellan elever som lever med olika ekonomiska förutsättningar.

Av Brås skolundersökning om brott framgår att andelen utsatta elever är särskilt stor bland dem som lever i familjer med svagare ekonomiska resurser (69,9 procent). I den gruppen uppger en betydligt större andel elever att de utsatts för misshandel, sexualbrott, hot eller rån jämfört med elever som bor i hushåll med mer stabila ekonomiska resurser (43,8 procent).

2.3.4 Boende och umgänge

I Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning framkommer att de elever som bodde med mestadels en förälder var utsatta för alla former av våld i större utsträckning än de elever som bodde med båda föräldrarna. Särskilt stor skillnad är det mellan barn som bor med en eller två föräldrar vad gäller att ha upplevt våld mellan vuxna i familjen. Nästan var tredje elev (27,2 procent) som bor med bara en förälder har upplevt våld mellan vuxna i familjen medan lite fler än vart tjugonde barn (6,2 procent) som bor med båda föräldrarna uppger att de har bevittnat våld mellan vuxna i familjen.

I Jämställdhetsmyndighetens granskning, Uppgifter om våld är inget undantag (2022), har drygt 800 domar om vårdnad, boende och umgänge granskats. I 64 procent av målen förekommer uppgifter om våld. Av den nationella kartläggningen framgår att 85 procent av elever vars föräldrar varit oense om boende och umgänge rapporterade utsatthet för någon form av våld. I samma elevgrupp uppgav 45,8 procent att de varit utsatta för flera former av våld, till skillnad från 14,7 procent bland de elever vars föräldrar var överens om boende och umgänge.

2.3.5 Hedersnormer och hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersnormer grundar sig i en föreställning om heder som inte delas av övriga samhället och som strider mot principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Till hedersnormerna hör bl.a. uppfattningen att familjens rykte och anseende är avhängigt kvinnliga familjemedlemmars oskuld. Hedersrelaterat våld och förtryck kännetecknas av att det finns ett starkt kollektivistiskt inslag, dvs. att det understöds eller uppmanas av flera personer i familjen eller släkten och syftar till att upprätta eller bevara familjens heder. Hedersrelaterat våld och förtryck kan bestå av sådana gärningar som även förekommer i andra situationer, såsom misshandel, hot, kontroll och begränsningar eller av sådant som är mer specifikt för en hederskontext, exempelvis könsstympning. Våldet och förtrycket är ofta riktat mot flickor och unga kvinnor, men även vuxna kvinnor, pojkar och män kan utsättas. Pojkar och unga män kan själva vara utsatta för hot, kontroll och begränsningar men

pojkar förväntas eller tvingas också i stor utsträckning att bevaka och kontrollera sina systrar eller andra kvinnliga släktingar. Det förekommer att de som är delaktiga i att utöva hedersrelaterat våld eller förtryck samtidigt är utsatta själva (jmf prop. 2021/22:138). Hbtqi-personer kan vara särskilt utsatta eftersom hedersnormer är starkt förknippade med en heteronorm. Olika typer av funktionsnedsättningar kan också utgöra sårbarhets- och riskfaktorer i en hederskontext.

I en befolkningsundersökning om ungas sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter från 2023 angav omkring en tiondel av unga i åldern 16–29 år att de hade utsatts för olika former av hedersrelaterat våld eller förtryck. Unga kvinnor rapporterar utsatthet i något högre grad än unga män, men könsskillnaderna är överlag små (UngKab23, Folkhälsomyndigheten).

I en rapport från Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Jämställdhetsmyndigheten, Våld i ungas nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck (2024), framkommer att en femtedel av de tillfrågade eleverna upplever oskuldskrav. Rapporten baseras på en studie som genomfördes år 2022.

I studien framkommer även att det är mer förekommande att uppleva oskuldskrav bland elever med minst en utrikesfödd förälder (46,4 procent i jämförelse med 5,3 procent). Det framkommer också att ungdomar med oskuldskrav var utsatta för alla former av våld av vuxna, förutom sexuella övergrepp, i högre utsträckning än övriga. Till exempel var 30 respektive 24 procent av flickor och pojkar med oskuldskrav utsatta för fysiskt våld, medan motsvarande siffra för övriga flickor och pojkar var 18 procent.

2.3.6 Kön, könsidentitet och sexuell läggning

I Brås skolundersökning om brott uppger pojkar och flickor, i ungefär lika stor utsträckning, utsatthet för brott. Vad gäller utsatthet för våldsbrott är den vanligaste brottstypen misshandel för pojkar medan sexualbrott är vanligast för flickor. Av Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning framgår att vad gäller fysiskt våld är flickor och pojkar i princip lika utsatta. Flickor uppger en något högre utsatthet för psykiskt våld och vad gäller sexuellt våld är skillnaden mycket stor; 12,5 procent av pojkarna uppger utsatthet medan 43,2 procent av flickorna uppger att de har utsatts för sexuellt våld.

Vidare framgår i den nationella kartläggningen att elever med icke-binär könsidentitet uppger utsatthet för alla former av våld i högre utsträckning än

både pojkar och flickor. Särskilt vad gäller psykiskt våld och försummelse uppger icke-binära en högre utsatthet än vad pojkar och flickor gör. Av flickorna uppgav 17,5 procent utsatthet för psykiskt våld medan motsvarande siffra för icke-binära elever var 30,2. Resultaten för icke-binära elever ska dock tolkas med försiktighet då det inte föreligger någon signifikant skillnad.

I en studie av Forum för levande historia avseende skolelevers attityder, tillit och utsatthet (2024/25) så har utsatthet för såväl mobbning som hot och våld ökat jämfört med föregående motsvarande studie (2013). Andelen som utsatts för hot har ökat från 8 procent till 13 procent, och andelen som svarade att de blivit slagna har ökat från 11 procent 2013 till 16 procent 2024/25. I undersökningen svarar elever som identifierar sig som homo- eller bisexuella i större utsträckning än heterosexuella att de utsatts för mobbning, hot och våld.

2.3.7 Födelseland och etnisk tillhörighet

I Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning uppger en något högre andel barn som är födda utanför Norden utsatthet för våld som utövats av vuxen än barn som inte är det. 24,6 procent av barnen uppger att de har utsatts för fysiskt våld av en vuxen, i jämförelse med 19 procent av eleverna som är födda i Norden. Resultaten ska dock tolkas med försiktighet eftersom statistisk signifikans inte föreligger. Däremot rapporterar en högre andel av de barn som är födda i Norden utsatthet för t.ex. sexuella övergrepp och våld i ungas parrelationer. Mer än var tionde flicka med minst en utrikesfödd förälder uppgav att hon förväntas vara könsstympad.

I den nationella kartläggningen uppger en något högre andel barn som är födda i Norden utsatthet för mobbning. Barnombudsmannens rapport Om barns och ungas utsatthet för rasism (2021) visar hur rasism är en del i barns vardag från tidig ålder och kommer till uttryck på många olika sätt och i olika sammanhang, särskilt i skolan och på internet. Barn osynliggörs, misstänkliggörs, får utstå verbala trakasserier, hot och våld av både andra barn och vuxna. I Friends årsrapport från år 2021 framkommer att det vanligaste motivet för trakasserier som barn uppger att de utsatts för var rasistiska. Liknande berättelser återfinns i Rädda Barnens rapport Vår verklighet – Ert ansvar från 2025, framtagen av barn och baserad på konsultationer med 74 barn i organisationens verksamheter. Rasism i skolan grundar sig, i likhet med andra former av våld eller trakasserier, på att barn som avviker från rådande normer löper större risk för att bli utsatta för mobbning.

2.3.8 Funktionsnedsättning

I Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning framkommer att samtliga funktionsnedsättningar innebär en förhöjd risk för att utsättas för våld. Av de barn som uppgav att de har en funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom uppgav 65,7 procent att de någon gång blivit utsatta för våld, i jämförelse med 41,9 procent bland barn utan en funktionsnedsättning eller sjukdom.

Funktionsnedsättningar som påverkar förmågan att kommunicera, att bli förstod eller att förstå kan medföra en särskild sårbarhet för barn som utsätts för våld. Barn och unga med vissa funktionsnedsättningar kan även ha svårt att förstå vad våld är, värna sin egen integritet, förstå sina rättigheter eller söka hjälp. Det kan också finnas behov av anpassad kommunikationen för att barnet ska ha möjlighet att berätta om sin utsatthet. Om omgivningen inte förmår kommunicera med den våldsutsatta kan våldet fortsätta i det osynliga (Myndigheten för delaktighet, 2024, Fråga, lyssna och förstå).

Utsatthet och våld mot en person med funktionsnedsättning kan också osynliggöras på olika sätt. Det kan handla om stereotypa uppfattningar och brist på kunskap om vem som kan drabbas av och utsätta någon för våld som hindrar upptäckt, skydd och stöd. Osynlighet kan också handla om bristande statistik som osynliggör våld i vissa målgrupper, t.ex. bland barn i de anpassade skolformerna (Myndigheten för delaktighet, 2025, Särskild sårbarhet, särskilt ansvar). Många barn och unga med funktionsnedsättning är också beroende av personer i sin närhet. Det förekommer att våldsutövaren är samma person som barnet eller ungdomen är beroende av. Denna beroendeställning kan göra det särskilt svårt att berätta om våldet eller lämna relationen (Myndigheten för delaktighet, 2024, Fråga, lyssna och förstå).

Flera rapporter från Myndigheten för delaktighet visar att yrkesverksamma saknar grundläggande kunskap om målgruppen. Det saknas även kunskap om vilka befintliga metoder och verktyg som fungerar för målgruppen samt metoder och material som är utarbetade efter förutsättningarna hos personer med funktionsnedsättning och efter behoven hos de yrkesverksamma som möter dem (Myndigheten för delaktighet, 2025, Särskild sårbarhet, särskilt ansvar).

2.4 Barn som begår brott

Av Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning framgår att en övervägande majoritet av de barn som uppger att de har utsatts för våld,

bortsett från sexuellt våld, har utsatts av en vuxen. Trots detta är jämnåriga våldsutövare överrepresenterade när det gäller en del typer av våld. Enligt Brås skolundersökning om brott var det allra vanligast bland både pojkar och flickor att utsättas för mindre grov misshandel av en vän eller bekant. Det gäller även för pojkar när det handlar om fysiska sexuella kränkningar (55,8 procent).

I skolundersökningen om brott uppger totalt 21,2 procent av eleverna i årskurs 9 att de har begått någon form av våldsbrott. Utsatthet för brott och delaktighet i brott överlappar också till stor del. Bland samtliga elever uppger 30,2 procent av pojkarna och 32,4 procent av flickorna att de både har utsatts för och själva begått något brott, vilket inkluderar både våldsbrott och andra typer av brott.

Trots att ungdomskriminaliteten som sådan har minskat över tid har det under de senaste åren skett en dramatisk ökning av antalet yngre barn som är involverade i grova brott. Barn under 15 år är inte straffmyndiga och deras brott syns inte i Brås kriminalstatistik. Brås rapport Barn under femton år som begår allvarliga brott visar att samtliga brottsmisstankar som gäller barn under 15 år har fördubblats mellan 2015 och 2023 (Brå 2025:11). Ökningen förklaras i huvudsak av en fördubbling av misstankar avseende misshandel, stölder, olaga hot och ofredande. I rapporten framkommer också att 9 av 10 barn som har varit föremål för en LUL-utredning (barn under 15 år som utreds enligt 31 § lagen [1964:167] med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare) tidigare var kända av socialtjänsten. Majoriteten av dessa barn hade fått beslut om någon insats från socialtjänsten såväl innan som efter att de begick ett allvarligt brott.

Vidare har Brå lyft att hastigheten i involveringsprocesserna i kriminella nätverk kan medföra att unga som har svårare att reglera impulser blir överrepresenterade. I allmänhet medför barn och ungas ofullgångna utveckling att de inte har samma förutsättningar som vuxna att bedöma konsekvenser. Barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och svårigheter har ofta än mer begränsade möjligheter till framförhållning och känsloreglering, vilket kan medföra att de blir efterfrågade i kriminella miljöer (Brå 2023:13).

2.5 Attityder till våld

Kunskap om attityder till våld är viktigt i det förebyggande arbetet mot våld mot barn och för att barn ska förstå att de har rätt att skyddas mot alla former av våld. Enligt Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning

framkommer att elevers positiva attityder till så kallat uppfostringsvåld minskade under senare halvan av 90-talet för att därefter ha legat stabilt fram till den senaste mätningen 2022.

I rapporten uppgav 3,2 procent att det var okej med uppfostringsvåld och 12,7 procent att de var positiva till uppfostringsvåld under vissa omständigheter. Uppfostringsvåld var betydligt mer accepterat hos pojkar (18,6 procent) och icke-binära elever (23,8 procent) än flickor (6 procent).

Det är stora skillnader i pojkars och flickors acceptans för olika typer av våld mellan jämnåriga. I Brås skolundersökning om brott uppger 38,7 procent av de tillfrågade pojkarna att de skulle anse att det var helt okej eller ganska okej om deras kompis ”slog ner en person som sa något förolämpande”, medan motsvarande andel bland flickor är 23,3 procent.

3. Strategins mål

3.1 Övergripande mål

Strategins övergripande mål är att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld.

Att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld innebär en nollvision i arbetet mot våld mot barn.

Den övergripande målsättningen delas upp i fyra delmål som syftar till att uppnå det övergripande målet. Till varje delmål hör i sin tur ett antal prioriterade insatsområden. Strategin har även två vägledande principer som ska genomsyra arbetet.

3.2 Delmål

Strategin har fyra delmål som anger inriktningen för arbetet mot det övergripande målet, dvs. att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld:

1. Våld mot barn ska förebyggas.
2. Barns våldsutsatthet ska upptäckas.
3. Barn ska få det skydd och stöd de har rätt till samt tillgång till den behandling de har behov av.
4. Barnets rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses.

3.2.1 Våld mot barn ska förebyggas

Inom delmål 1 ska följande insatsområden prioriteras:

- Kunskapen om våld och våldets konsekvenser ska öka.
- Stöd till vårdnadshavare, föräldrar och närstående ska förbättras.
- Riktade åtgärder till barn och vuxna som utövar, eller riskerar att utöva, våld mot barn ska stärkas.
- Tryggheten och skyddet i fysiska och digitala miljöer ska förbättras.

Att förebygga våld mot barn kräver insatser inom flera olika områden och på olika nivåer. Det handlar om att skapa trygga miljöer för barn, t.ex. genom att lyssna till barn, att ge stöd till föräldrar och vårdnadshavare samt att främja trygga miljöer i förskola, skola och fritidsverksamhet samt inom samhällsvården. Vidare handlar det om att öka barns och vuxnas kunskap om våld, riskfaktorer för våld och skyddsfaktorer, att synliggöra och avnormalisera våld samt att motverka attityder och värderingar som riskerar att legitimera våldshandlingar av olika slag.

Även åtgärder för att förbättra upptäckten av våld och att ge skydd, stöd och behandling till barn som utsatts för våld är förebyggande, eftersom de kan motverka att barn som har blivit utsatta för våld blir utsatta på nytt eller själva utövar våld (se avsnitt 3.2.2 och 3.2.3).

I arbetet med att förebygga våld är det viktigt att identifiera både riskfaktorer, som ökar risken för att våld ska uppstå, och skyddsfaktorer, som ökar chanserna för en positiv utveckling (se avsnitt 2.3).

Nedan beskrivs de insatsområden som regeringen bedömer behöver prioriteras för att sträva mot målet att våld mot barn ska förebyggas. De åtgärder som regeringen har vidtagit inom respektive insatsområde redovisas i en förteckning över åtgärder som publiceras på regeringens webbplats.

Kunskapen om våld och våldets konsekvenser ska öka

Vuxna ansvarar för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Därför behöver vuxna ha tillräcklig kunskap om våld för att våld ska kunna upptäckas och förebyggas på ett effektivt sätt. Barn behöver också kunskap om våld och rätten att skyddas från det. För barn kan det till exempel handla om att förstå vad våld är och att det aldrig är acceptabelt att utsätta barn för våld. Sådan kunskap minskar även risken för att barnet känner skuld eller skam.

Kunskap om våld och våldets konsekvenser är många gånger bristfällig hos vuxna. Förståelsen för hur attityder, normer och värderingar påverkar förekomsten av våld behöver öka för att stärka yrkesverksammas förmåga att identifiera och motverka företeelser som utgör eller riskerar att leda till våld. En ökad kunskap om dessa mekanismer förbättrar förutsättningarna för professioner inom bl.a. socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola, samhällsvård och rättsväsende att agera tidigt och effektivt.

Vidare behöver kunskapen fördjupas om sambandet mellan våldsutsatthet i barndomen och senare involvering i eller utsatthet för kriminalitet. En sådan fördjupad förståelse stärker både det våldsförebyggande och det brottsförebyggande arbetet och bidrar till mer ändamålsenliga insatser på samhällets olika nivåer.

Vidare behöver barn ges förutsättningar att utveckla en medvetenhet om kroppslig integritet, samtycke och personliga gränser. Detta innefattar att barnet, oavsett ålder och funktionsförmåga, ska känna till att det har rätt att bestämma över sin egen kropp, att själv avgöra vem som får röra vid den och att det aldrig är barnets ansvar eller fel om någon överträder dessa gränser.

Stöd till vårdnadshavare, föräldrar och andra närstående ska förbättras

Den som är vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets omvårdnad, trygghet och fostran. Även andra personer i ett barns närhet, exempelvis föräldrar som inte har del i vårdnaden och andra närstående är viktiga för ett barns välbefinnande. Vårdnadshavare, föräldrar och andra närstående kan behöva stöd och hjälp i sina roller och därför är olika former av stöd och hjälp från samhällets sida en viktig del i att förebygga våld mot barn.

Stöd kan exempelvis ges i form av föräldraskapsstöd och insatser i form av praktiskt stöd i vardagen. Föräldraskapsstöd syftar bl.a. till att stärka relationen mellan föräldrar och barn samt till att förbättra samarbetet mellan föräldrarna och familjens sociala nätverk. Vidare kan stöd ges i form av t.ex. rådgivande eller stödjande insatser, såsom stömlinjer som riktar sig till föräldrar eller närstående.

Även om vårdnadshavare har det primära ansvaret för barnet så kan familjens sociala nätverk spela en betydelsefull roll för att förebygga våld och för barnets mående och rehabilitering när det förekommit våld. Det kan därför vara relevant att rikta stöd även till närstående.

Riktade åtgärder mot barn och vuxna som utövar, eller riskerar att utöva, våld mot barn ska stärkas

Samhället behöver vidta tidiga och relevanta åtgärder gentemot vuxna och som uppvisar en förhöjd risk att utöva våld, exempelvis vid tidigare dokumenterad våldsbenägenhet. Det gäller både i situationer där våld ännu inte har ägt rum och i situationer där upprepat våld behöver förebyggas.

Många aktörer, bl.a. hälso- och sjukvård, socialtjänst, förskola och skola, behöver förbättra sina rutiner för att identifiera personer med en förhöjd risk för att utöva våld. Socialstyrelsens senaste skade- och dödsfallsutredningar 2024–2025 visar bl.a. att hälso- och sjukvården är den samhällsaktör som flest brottsoffer och gärningspersoner hade haft kontakt med. Av utredningen framgår att av gärningspersonerna hade 17 av 21 kontakt med hälso- och sjukvården under året före brottet. Flera av dem hade kontakt med flera olika verksamheter inom hälso- och sjukvården, exempelvis både vårdcentral och psykiatrisk mottagning. Ofta var kontakterna långvariga och återkommande. Sådana kontakter berodde på psykiatriska tillstånd såsom depression, beteendesyndrom och skadligt bruk och beroende eller somatiska problem som smärta, obesitas och sömnbesvär. Även Barnombudsmannens årsrapport 2026 ”Det var som att leva i ett fängelse. Jag kunde knappt andas” lyfter brister i samhällets skyddsnät.

En stor del av våldet som barn utsätts för utövas av andra barn, vilket gör riktat stöd till barn och unga som utövar våld till en viktig del av det förebyggande arbetet. Många av de barn som använder våld har egen erfarenhet av våldsutsatthet. Det är därför angeläget att kartlägga vilka insatser, metoder och arbetssätt som syftar till att rehabilitera våldsutsatta barn, vilket på lång sikt kan bidra till att motverka att barn som har utsatts för våld senare involveras och utnyttjas i kriminalitet.

Tryggheten och skyddet i fysiska och digitala miljöer ska förbättras

Trygghetsskapande och skyddande åtgärder är särskilt viktiga på platser där barn ofta vistas samt i miljöer där risken för våld är förhöjd. Skolan och sociala medier är exempel på miljöer där de flesta barn vistas regelbundet. Skolan är en plats som barn inte kan välja bort och där det förekommer att barn utsätts för våld och övergrepp bl.a. i form av mobbning. Våld i sociala medier uppfattas ibland, av såväl vuxna som barn och unga, som mindre allvarligt, men för de barn som utsätts för övergrepp, kränkningar, trakasserier eller exploatering i digitala miljöer är konsekvenserna fullt verkliga.

Det finns också andra miljöer där risken för att barn utsätts för våld är hög, t.ex. på särskilda ungdomshem och på hem för vård eller boende (HVB) och inom den psykiatriska tvångsvården. Det är samtidigt en grupp barn som i hög grad har varit utsatta för olika former av våld under uppväxten. Flera av dessa barn bär med sig trauman och svårigheter kopplade till tidigare våldsutsatthet, varför det behöver finnas rutiner och arbetssätt för att förebygga och motverka att de återigen utsätts för eller utsätter andra barn för våld. Det gäller även de barn och unga som fr.o.m. juli 2026 i de fall en frihetsberövande påföljd inte kan undvikas, ska dömas till fängelse, då slutan ungdomsvård utmönstras ur påföljdssystemet (prop. 2025/26:132 Frihetsberövande påföljder för barn och unga). I dessa miljöer behöver våld mellan barn och unga samt våld av personal mot barn och unga förebyggas för att motverka att de återigen utsätts för eller utsätter andra barn för våld.

3.2.2 Barns våldsutsatthet ska upptäckas

Inom delmål 2 ska följande insatsområden prioriteras:

- Förutsättningarna och förmågan hos vuxna att upptäcka och agera vid tecken på våld ska förbättras.
- Förutsättningarna för barn att uppmärksamma våld och signalera sin utsatthet ska stärkas.
- Informationshanteringen vid misstanke om våld ska utvecklas och stärkas.

Studier om våld mot barn visar att våldet som barn utsätts för alltför sällan upptäcks. Till exempel framgår av Stiftelsen Allmänna Barnhusets nationella kartläggning att bland de elever som varit utsatta för sexuella övergrepp hade endast en av tio berättat för en yrkesverksam inom skola, socialtjänst, ungdomsmottagning eller polis (Kartläggning av våld mot barn, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2022).

För att barns våldsutsatthet ska kunna upptäckas i tid är det angeläget att uppmärksamma vuxnas förutsättningar och förmåga att upptäcka och agera vid tecken på våld, men även barns förutsättningar att signalera sin utsatthet. Det är även angeläget att barnet får relevant och anpassad information.

Nedan beskrivs de insatsområden som regeringen bedömer behöver prioriteras för att sträva mot målet att barns våldsutsatthet ska upptäckas. Även våld som har skett tidigare i barnets liv behöver upptäckas för att möjliggöra stöd och behandling. De åtgärder som regeringen har vidtagit

inom respektive insatsområde redovisas i en förteckning över åtgärder som publiceras på regeringens webbplats.

Förutsättningarna och förmågan hos vuxna att upptäcka och agera vid tecken på våld ska förbättras

Vuxna i barns närhet behöver ha förutsättningar och kunskaper för att kunna uppmärksamma och tolka tecken på våld samt agera för att säkerställa att våldet upphör. Det gäller inte minst yrkesverksamma som möter barn i sitt dagliga arbete, exempelvis inom socialtjänsten, förskolan, skolan och hälso- och sjukvården, t.ex. vid besök inom barn- och mödrahälsovården och i tandvården.

Barn berättar dock sällan om våld för yrkesverksamma utan oftast för en jämnårig. En orsak kan vara att yrkesverksamma ibland kan uppleva osäkerhet och otydlighet kring det egna och andras ansvar, har begränsade tids- och resursmässiga förutsättningar samt bristande kunskap och förmåga. Det kan leda till att barn inte får frågor om våld eller inte ges förutsättningar att berätta om våldet.

För att upptäcka barns våldsutsatthet krävs lyhördhet och kunskap hos vuxna i barnets vardag. Yrkesverksamma som möter barn i sitt dagliga arbete behöver känna sig trygga i sitt uppdrag samt även uppfattas som trygga personer att vända sig till ur ett barns perspektiv. I vissa verksamheter är det viktigt att fastställa rutiner för när och hur personalen ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutsatta.

Förutsättningarna för barn att uppmärksamma våld och signalera sin utsatthet ska stärkas

Det finns omständigheter som försvårar för barn som utsätts för våld att berätta för någon utomstående eller söka hjälp. Det kan t.ex. handla om barnets relation till våldsutövaren, en rädsla för att ett avslöjande kan förvärra situationen, att våldet normaliserats eller upplevda tabun kring våldet eller att barnets signaler inte tolkas korrekt.

För att kunna berätta om våld krävs dels att barnet kan identifiera våldet och signalera sin utsatthet till omgivningen, dels en miljö som möjliggör för barnet att berätta om det. Därför är det angeläget att ge rätt förutsättningar för barn att reagera på våld och signalera till sin omgivning. Det kan exempelvis handla om att ge barnet information om vad våld är samt kunskap om rätten till skydd mot våld så att barnet kan identifiera och sätta ord på sina upplevelser. Det kan även innebära att skapa trygga miljöer, som

präglas av förståelse för att barnet kan befinna sig i en beroendeställning gentemot den som utövar våld, där barnet kan berätta för t.ex. lärare eller personal inom elevhälsan.

Informationshanteringen vid misstanke om våld ska utvecklas och stärkas

När ett barn berättar om våld är det viktigt att barnet kan känna tillit till den efterföljande processen och till de personer barnet möter.

I dag finns det flera brister i hur information om misstänkt våld tas omhand och i hur barns behov av stöd, delaktighet och inflytande tillgodoses. Exempelvis förekommer det att en händelse anmälts till polis eller socialtjänst men att barnet inte informerats om vad som kommer att ske därefter. Det förekommer även att barn lämnas ensamma och utan stöd efter ett polisförhör. Barn vittnar också om att de inte har kunnat styra över tidpunkter för möten med myndigheter, att de inte alltid haft kännedom om vilken roll olika vuxna har haft samt att de skickats hem efter förhör utan att veta när deras föräldrar ska få veta att våldet har avslöjats (SOU 2022:70).

Det behöver finnas en fungerande informationskedja från upptäckt av våld till dess att nödvändiga insatser sätts in. Hanteringen av den information som barnet lämnar behöver också förbättras, liksom stödet till barnet genom hela processen.

3.2.3 Barn ska få det skydd och stöd som de har rätt till samt tillgång till den behandling de har behov av

Inom delmål 3 ska följande insatsområden prioriteras:

- Tillgängligheten till och samordningen av skydd, stöd och behandling ska förbättras.
- Barns delaktighet i insatserna, liksom förmågan och möjligheterna att fånga upp och möta varje barns behov, ska stärkas.
- Kunskap om verkningsfulla metoder och arbetssätt ska säkerställas.

Varje barn som utsätts för våld har enligt barnkonventionen rätt till skydd och stöd, bästa möjliga hälsa och tillgång till hälso- och sjukvård, rehabilitering samt social återanpassning (artikel 19, 24 och 39). Sådant skydd, stöd och behandling är grundläggande för att mildra och motverka våldets negativa konsekvenser, både för det enskilda barnet och för samhället i stort.

I Barnombudsmannens årsrapport ”Ni måste hinna före” (2025) illustreras de allvarliga och långsiktiga följderna av bristande skydd. I rapporten beskrivs hur frihetsberövade barn har upplevt långvarig och allvarlig våldsutsatthet i hemmiljön. Barnens utsatthet har dock inte upptäckts i tid och de har inte fått tillgång till skydd, stöd och behandling. Enligt årsrapporten sker samhällets intervention ofta i ett sent skede, när barnet själv har begått våldshandlingar. I avsaknad av fungerande stödstrukturer beskrivs i rapporten hur kriminella nätverk riskerar att fylla det tomrum som samhället lämnar, vilket ytterligare försvårar möjligheterna till rehabilitering och social återanpassning. Ökad risk för att barn dras in i och utnyttjas i kriminalitet är dock endast en av flera allvarliga konsekvenser av våldsutsatthet (se avsnitt 1.5).

För att motverka våldets negativa påverkan på individen och i förlängningen samhället krävs ofta en fungerande samverkan och insatser från flera olika verksamheter, t.ex. socialtjänst, hälso- och sjukvård och skola. Det är barnets behov av insatser som ska styra vilka verksamheter som behöver samverka och på vilket sätt.

Nedan beskrivs de insatsområden som regeringen bedömer bör prioriteras för att sträva mot målet att barn ska få det skydd och stöd de har rätt till samt tillgång till den behandling de har behov av på kort och lång sikt. De åtgärder som regeringen har vidtagit inom respektive insatsområde redovisas i en förteckning över åtgärder som publiceras på regeringens webbplats.

Tillgängligheten till och samordningen av skydd, stöd och behandling ska förbättras

När ett barn har utsatts för våld behöver barnet snabbt få tillgång till skydd, stöd och behandling – sådana insatser är avgörande för att stoppa fortsatt utsatthet, skapa trygghet och hjälpa barnet att bearbeta de fysiska eller psykiska konsekvenserna av våldet.

Barn som utsätts för våld har ofta behov av insatser från olika aktörer och verksamheter. Bristande samsyn, samverkan och samordning mellan exempelvis socialtjänst och hälso- och sjukvård i ärenden där barn är i behov av insatser från båda aktörerna kan leda till allvarliga konsekvenser för barnet, genom att insatser inte blir av eller försenas. Det riskerar även att påverka förtroendet och benägenheten att söka stöd. Vidare krävs ofta att barnet eller personer runt barnet arbetar aktivt för att barnet ska få stöd, vilket särskilt drabbar barn och familjer som är mindre resursstarka.

I dag finns det flera brister i våldsutsatta barns tillgång till skydd, stöd och behandling. Det handlar bl.a. om bristande information, utdragna utredningsprocesser eller brist på stöd i samband med eller efter barnförhöret. Vidare drabbas barn som utsatts för våld, på samma sätt som andra barn med behov av vård, i vissa fall av långa väntetider till barn- och ungdomspsykiatri. Det finns även skillnader i tillgång till skydd, stöd och behandling beroende på var barnet bor och ibland även beroende på barnets ålder eller vilken form av våld som barnet har utsatts för.

Barns delaktighet i insatserna, liksom förmågan och möjligheterna att fånga upp och möta varje barns behov, ska stärkas

För att säkerställa välgrundade beslut om insatser som möter varje barns behov av skydd, stöd eller behandling behöver barn ges reella möjligheter till delaktighet i handläggnings- och bedömningsprocesser som rör dem. Det kan handla om att barnet ska få möjlighet att berätta om sin situation, få tillräcklig information, få sina åsikter beaktade, uppleva att de bemöts med respekt samt att barnets uppgifter ska beaktas i valet av insatser.

I Socialstyrelsens senaste rapportering av skade- och dödsfallsutredningar 2024–2025 framgår att barn i de utredda ärendena genomgående är osynliga i myndigheters dokumentation, bedömningar och beslut. Detta trots att myndigheterna i många fall har haft kännedom om barnets situation och att det funnits en uttalad oro för barnet. I stället har vuxna givits tolkningsföreträde, och i många fall har föräldrarnas uppgifter fått störst genomslag i bedömningar och beslut som rört barnet – även när oron avsett barnets situation i hemmet (Socialstyrelsen, Barn som utsatts för grovt eller dödligt våld, Skade- och dödsfallsutredningar 2024–2025).

I betänkandet En uppväxt fri från våld (SOU 2022:70) görs en liknande iakttagelse. Utredningen pekar bl.a. på att både myndigheters granskningar och andra studier visar att barn inte alltid får relevant information eller ges möjlighet att komma till tals under socialtjänstens utredningar, vilket i sin tur riskerar att leda till att barn inte får det skydd och stöd de behöver.

Barns möjlighet till delaktighet är särskilt viktig att beakta när det gäller barn med funktionsnedsättningar och barn yngre än 6 år. Det behövs även ett riktat arbete och förbättrade metoder för att nå barn som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck samt barn som vistas i skyddat boende tillsammans med en våldsutsatt förälder. Hänsyn behöver dock tas till att barnet i dessa fall kan befinna sig i en beroendeställning till den som utövar våldet utifrån ett grundläggande behov av vuxnas omsorg och skydd.

Kunskap om verkningsfulla metoder och arbetssätt ska säkerställas

För att barn ska kunna få effektivt skydd, stöd och behandling behövs ytterligare kunskap om vilka metoder och arbetssätt som är verkningsfulla.

Datainsamling och statistikutveckling på nationell, regional och lokal nivå omgärdas av ett antal hinder som försvårar möjligheten till uppföljning. Det finns t.ex. utmaningar med att få fram longitudinella data, dvs. data som samlas in över tid från samma individer, grupper eller enheter. Avsaknaden av sådan data försvårar möjligheten att mäta utvecklingen över tid (SOU 2022:70).

Det finns även utmaningar kopplade till statistik om våld mot barn. Det handlar bl.a. om på vilket sätt barn deltar i studier, att det kan vara svårt för barn att delta då samtycke krävs från båda vårdnadshavarna samt att vissa grupper av barn, t.ex. barn med funktionsnedsättningar, ofta exkluderas (SOU 2022:70).

I betänkandet En uppväxt fri från våld framkommer att möjligheterna att sammanställa data om barn och våld via register är otillräckliga. Utredningen pekar på begränsningar bl.a. gällande nationell socialtjänststatistik och tillgången till registerdata för olika former av våld mot barn. Detta medför i sin tur begränsade möjligheter att utvärdera genomförda insatser och göra jämförelser, exempelvis mellan olika kommuner och regioner (SOU 2022:70).

En ny lag om socialdataregister träder i kraft den 1 augusti 2026 (prop. 2025/26:165, bet. 2025/26:SoU27, rskr. 2025/26:253). Den nya lagen utökar Socialstyrelsens möjlighet att behandla personuppgifter i nationella socialdataregister och ger därmed bättre förutsättningar för uppföljning och analys av socialtjänstens insatser och resultat. Syftet med ett socialdataregister är att bidra till ökad kunskap för att utveckla och förbättra socialtjänstens verksamheter. Exempelvis kommer det att vara möjligt att följa en individ och olika insatser över tid. Det kommer dock att innebära ett utvecklingsarbete de närmaste åren. Socialstyrelsen behöver tillsammans med kommunerna utveckla nya informationsmängder (som dokumenteras enhetligt över hela landet, tillräckligt kvalitativa för att ingå i register) som kommer att vara möjliga att samla in nationellt.

Kunskapen om vilka metoder och arbetssätt som är verkningsfulla i arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn behöver öka. Det finns bl.a. behov av såväl stärkt implementering av befintliga kunskapsstöd som effekt-

eller resultatutvärderingar avseende insatser till våldsutsatta och våldsutövare samt ytterligare vetenskapligt beprövade metoder för att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövare, som yrkesverksamma inom främst hälso- och sjukvård samt socialtjänst kan känna sig trygga att använda sig av (2022:70).

Vidare behövs processutvärderingar för att veta vad som fungerar och under vilka villkor, dvs. för vem, hur och när. En processutvärdering kan t.ex. omfatta en analys av vad som gör att ett visst projekt eller utvecklingsarbete blir framgångsrikt eller inte och bidra till ökad förståelse för hur insatsen kan förbättras i framtiden.

3.2.4 Barnets rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses

Inom delmål 4 ska följande insatsområden prioriteras:

- Barns rätt till anpassad information ska tillgodoses i högre utsträckning.
- Yrkesverksammas bemötande av barn ska förbättras och deras särskilda kompetens ska stärkas.
- Skyndsamhetskravet i barnärenden ska upprätthållas.
- Barn ska erbjudas stöd i högre utsträckning under och efter brottmålsprocessen.
- Samverkan vid misstanke om att barn har utsatts för våldsbrott ska stärkas och barnhusverksamheterna utvecklas.

Barn som utsatts för våld och befinner sig i en brottmålsprocess ska få sina rättigheter tillgodosedda och har rätt att bli hörda, få anpassad information och få ett respektfullt bemötande som tar hänsyn till deras ålder och mognad. En brottmålsprocess är ofta känslomässigt påfrestande för ett barn och kan vara svår att överblicka. Varje barn behöver därför bemötas med omtanke och lyhördhet, samt få hjälp att förstå sammanhanget. Barnet kan även behöva olika former av stöd och anpassningar för att kunna ta sig igenom hela processen. Trots detta vittnar barn om att det stöd och den trygghet som borde vara självklart ofta saknas (SOU 2022:70).

För att säkerställa en trygg brottmålsprocess behövs en sammanhållen kedja, där yrkesverksamma samverkar och ger barnet stöd under hela processen och efteråt. Det är de yrkesverksamma som ansvarar för att processen blir begriplig, tillgänglig och trygg för varje barn.

Nedan beskrivs de insatsområden som regeringen bedömer bör prioriteras för att sträva mot delmålet att barnet ska få sina rättigheter tillgodosedda i brottmålsprocessen. De åtgärder som regeringen har vidtagit inom

respektive insatsområde redovisas i en förteckning över åtgärder som publiceras på regeringens webbplats.

Barns rätt till anpassad information ska tillgodoses i högre utsträckning

Barn som är målsägande har rätt till relevant och anpassad information genom hela brottmålsprocessen. Det gäller bl.a. vissa beslut som fattas i ärendet, information som går att dela - utan men för utredningen - om hur ärendet fortskrider och hur barnet kan överklaga beslut, men även vart barnet är på väg när det hämtas till barnförhör på förskolan eller i skolan och vad som kommer att hända på barnahus.

Brottmålsprocessen är inte utformad för barn och det ställer stora krav på de yrkesverksamma att säkerställa att barn regelmässigt får anpassad information. För barn med funktionsnedsättning är det viktigt att få anpassat stöd och information utifrån barnets individuella förutsättningar. Målet för samverkan i ett barnahus, enligt de gemensamma nationella riktlinjerna kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för barnahus, är att barnet ska vara informerat om åtgärder under brottmålsprocessen som berör barnet samt ges tillfälle att uttrycka sin uppfattning och åsikter i den utsträckning och på det sätt barnets mognad medger. Detta görs gällande även för andra former av samverkan kring barn som är brottsoffer.

Av betänkandet SOU 2022:70 framgår dock att det skiljer sig åt runt om i landet i vilken utsträckning barn får information och hur information lämnas till barn. Barn har berättat att de inte får information om beslut under förundersökningen och om utgången av förundersökningen och rättegången. Bristande information kan, enligt betänkandet, bero på de yrkesverksammas rädsla för att göra fel genom att t.ex. sänka bevisvärdet på de uppgifter som barnet lämnar i förhör.

Enligt artikel 12 i barnkonventionen har barnet rätt att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet och få sina åsikter beaktade. Anpassad information är en grundläggande förutsättning för att barnet ska kunna uttrycka sina åsikter i brottmålsprocessen i de delar där målsägandens inställning är relevant. I sådana sammanhang behöver barnet ges goda förutsättningar att fritt få uttrycka sina åsikter i den mån barnet önskar. Utgångspunkten ska inte vara att skydda barnet från att delta, utan att i stället skydda barnet i sitt deltagande.

Yrkesverksammas bemötande av barn ska förbättras och deras särskilda kompetens ska stärkas

Att delta i en brottsutredning är ofta påfrestande, särskilt för barn. För att skapa trygghet och minska risken för onödig belastning, t.ex. retraumatisering, behöver processen utformas så att barnet får ett respektfullt och anpassat bemötande som tar hänsyn till barnets behov. Yrkesverkssamma som möter barn behöver därför ha särskild kompetens i att samtala med och företräda barn.

I dag finns det brister i bemötandet av barn i brottmålsprocessen. Enligt vad som anges i betänkandet SOU 2022:70 förekommer det att barn inte alltid blir förhörda eller företrädda av yrkesverkssamma med rätt kompetens. Barn har också beskrivit att de vid vissa typer av brott, såsom internetrelaterad brottslighet eller brott i ungas parrelationer, har upplevt att de blivit skuldbelagda av polisen.

Riksdagen har i ett tillkännagivande (bet. 2017/18:JuU1 och rskr. 2017/18:92) betonat vikten av att den som hör eller förhör barn ska ha särskild utbildning och att det, trots insatser hos ansvariga myndigheter, finns ett fortsatt behov av utvecklingsarbete. Även barnrättskommittén framhåller att utredningar om våld måste utföras av kvalificerade personer som har fått rollspecifik och heltäckande utbildning. Utredningarna ska utgå från barnets rättigheter och genomföras på ett barnmedvetet sätt. Rigorösa utredningsförfaranden som samtidigt tar hänsyn till barnet bidrar till att säkerställa att våld kan fastställas på ett korrekt sätt och till att bevis kan användas i civilrättsliga, barnskyddande och straffrättsliga förfaranden (CRC/C/GC/13, punkt 51). Linköpings universitet, Barnafrid – nationellt kunskapscentrum har också pekat på behovet av att öka kunskapen om hur Polismyndigheten kan hålla förhör med vissa grupper av barn, som t.ex. små barn och barn med olika funktionsnedsättningar (Linköpings universitet, Angelägna utvecklingsområden 2022). Det finns således ett behov av kunskapshöjning inom rättsväsendet för att stärka barnrättsperspektivet i brottmålsprocessen.

Förhör med barn ska som huvudregel hållas av en förhørsledare som genomgått Polismyndighetens särskilda utbildning för förhör med barn och unga. Det finns i dag en brist på barnutredare som håller barnförhör. Bristen får till följd att en del barnförhör genomförs av poliser och civilanställda som inte har utbildning i barnförhör. År 2016 hade 43 procent av barnförhørsledarna gått igenom hela barnförhørsledarutbildningen, jämfört

med 31 procent år 2020 (Riksrevisionen 2021, Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn – stora utmaningar för polis och åklagare).

Vidare behöver kompetensen hos särskilda företrädare för barn uppmärksammas. Linköpings universitet, Barnafrid – nationellt kunskapscentrum, har lyft fram att särskilda företrädare för barn bör ges möjlighet till relevant fortbildning (Linköpings universitet, Angelägna utvecklingsområden 2025). Enligt betänkandet SOU 2022:70 har advokater och biträdande jurister som förordnas som särskilda företrädare för barn inte alltid tillräckliga kunskaper eller lämplighet för att överta vårdnadshavarens roll i processen. Regeringen har bl.a. därför gett Brottsoffermyndigheten i uppdrag att ta fram en informations- och utbildningsinsats till rättsväsendets aktörer, biträdande jurister och advokater om barnets rättigheter och barns våldsutsatthet.

Skyndsamhetskravet i barnärenden ska upprätthållas

Barn ska inte behöva vänta på utredningar längre än nödvändigt. Kvaliteten på utredningarna ska öka genom att skyndsamhetskravet i barnärenden upprätthålls och väntetiderna på barnförhör kortas. Brottssutatta barn ska kunna lägga brottmålsprocessen bakom sig snabbare än i dag.

Utredningstiderna är för långa i en stor andel av barnärendena. Många barn får i dag vänta omotiverat länge. Barn berättar att längden på utredningen och processen är psykiskt påfrestande och att de ständigt påminns om traumatiska upplevelser. Tidsutdräkten får även konsekvenser för kvaliteten på utredningen. Det förekommer att nedläggningsbeslut fattas till följd av att barnet inte längre minns den misstänkta gärningen eller ens förstår vad förhørsledaren vill höra barnet om.

Barnens upplevelser bekräftas av myndigheternas statistik. En förundersökning där målsäganden vid tiden för anmälan inte fyllt 18 år ska bedrivas särskilt skyndsamt, om brottet riktats mot målsägandens liv, hälsa, frihet och frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Förundersökningen ska vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får endast överskridas i undantagsfall. Vidare har Åklagarmyndigheten som riktlinje att förhör med barn som målsägande bör hållas så snart som möjligt och senast inom 14 dagar från anmälningstillfället (Åklagarmyndighetens rättsliga vägledning 2022:3). I dagsläget klarar inte Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten att upprätthålla skyndsamhetskravet i många

barnärenden. Inflödet av internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn har ökat och den genomsnittliga tiden för att handlägga ärendena är längre än genomsnittet för samtliga brott. En granskning från Riksrevisionen visar att det finns effektivitetsbrister i arbetet (Riksrevisionen 2021, Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn – stora utmaningar för polis och åklagare). Bristen på barnutredare som håller barnförhör resulterar bl.a. i att barnförhör inte kan hållas med tillräcklig skyndsamhet.

Det behöver kartläggas varför skyndsamhetskravet inte kan upprätthållas i många barnärenden och orsaken till bristen på barnutredare samt vad myndigheterna kan göra för att skapa en varaktig förändring där barnärenden prioriteras ännu högre inom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.

Barn ska erbjudas stöd i högre utsträckning under och efter brottmålsprocessen

Staten ska enligt barnkonventionen vidta alla lämpliga åtgärder för att främja rehabilitering och social återanpassning för våldsutsatta barn vilket innefattar bl.a. sociala program som syftar till att ge barnet och de personer som har hand om barnet nödvändigt stöd (artikel 19 och 39).

Att ta sig igenom en brottmålsprocess är ofta svårt för barn. Samhället behöver därför erbjuda stöd under processen och ta ansvar för hur det blir efteråt för barnet, vilket dock inte alltid sker. Det stöd som erbjuds barn ser också olika ut beroende på var i landet som barnet bor.

Barn kan behöva olika former av stöd som anpassas efter deras individuella behov. Barn kan vara i behov av krisstöd, stöd i myndighetskontakter samt stöd och behandling både under och efter en förundersökning eller rättegång. Många barn efterfrågar mer stöd för att orka ta sig igenom brottmålsprocessen och för att processen ska göras begriplig, tillgänglig och trygg. Barn behöver också förstå varför deras medverkan är viktig, få hjälp att må bra efteråt och ibland även få stöd under en längre tid.

Eftersom brottmålsprocessen innebär att barnet möter många olika aktörer och det ofta saknas kontinuerligt stöd, kan barn som befinner sig i en brottmålsprocess få stöd genom bl.a. den beslutade försöksverksamheten med oberoende barnombud. Det är dock viktigt att dessa ombud tydligt skiljs från de aktörer som företräder barnet juridiskt.

Barn behöver erbjudas olika former av stöd i högre utsträckning än i dag och tillgången till stöd behöver vara likartad över landet.

Samverkan ska stärkas vid misstanke om att barn har utsatts för våldsbrott och barnahusverksamheterna utvecklas

För att stärka samverkan i barnahusverksamheterna i Sverige behöver tillgången till insatser för våldsutsatta barn vara likvärdig över hela landet och förbättras. Samverkan kring våldsutsatta barn ska ske med barnets behov i fokus.

I dag finns 33 barnahus i Sverige och framväxten av barnahus har inneburit en positiv utveckling för samverkan mellan de berörda aktörerna. Men samtidigt har det framkommit att det finns brister och omotiverade olikheter över landet som drabbar barn som utsatts för våld (SOU 2022:70).

Det finns behov av mer detaljerade bestämmelser eller rekommendationer avseende innehållet för samverkan i barnahus i syfte att utveckla kvaliteten i insatserna och för att öka likvärdigheten över landet. Mot bakgrund av detta har de samverkande parterna fått i uppdrag att revidera de gällande nationella riktlinjerna för samverkan vid misstanke om att barn har utsatts för våldsbrott och kriterierna för barnahusverksamhet.

Det har tidigare saknats en aktör som har ett övergripande ansvar för att samordna, ge stöd och följa utvecklingen som rör samverkan kring barn som ingår i en brottsutredning med anledning av misstanke om våldsutsatthet. Stöd, nationell samordning och uppföljning ger förutsättningar för förbättrad kvalitet, ökad effektivitet och ökad likvärdighet över landet. Riksdagen har tillkännagegett för regeringen att en nationell plan för barnahusens verksamhet ska tas fram för att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn oavsett var i landet de bor (bl.a. bet. 2019/20:JuU29 punkt 34, rskr. 2019/20:233).

Mot bakgrund av ovan nämnda har Brottsoffermyndigheten därför fått i uppdrag att ta fram en nationell plan för samordningen av barnahusverksamheterna i Sverige i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn oavsett förutsättningar eller var i landet de bor.

Det är viktigt att den utveckling som pågår avseende samverkan kring barn som deltar i en brottmålsprocess följs upp. I en sådan uppföljning bör bl.a.

åsikter och erfarenheter inhämtas från barn och unga med egen erfarenhet av insatser från barnahus och annan samverkan.

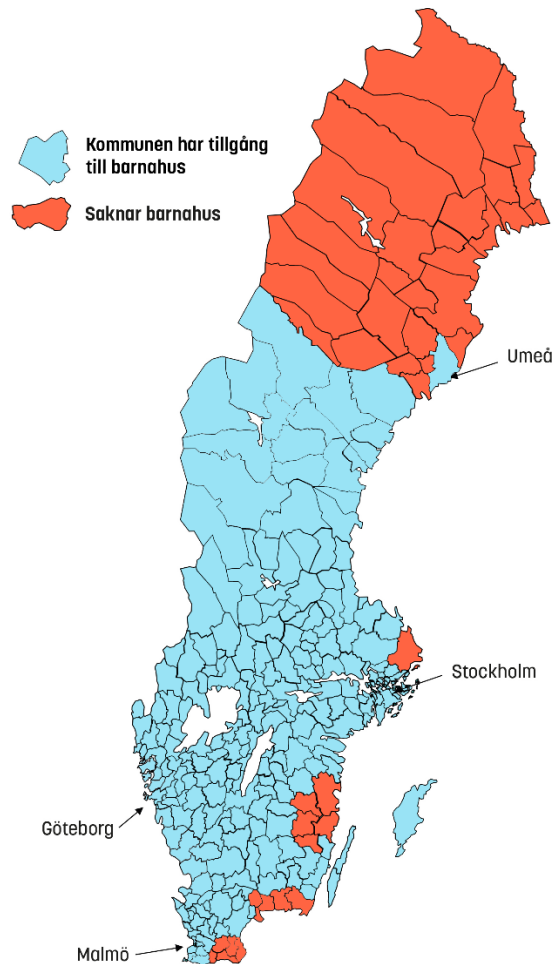

Bild: Barnahus i Sverige, Linköpings Universitet 2026.

3.3 Vägledande principer

Allt arbete inom ramen för strategin ska utgå från ett rättighetsperspektiv med fokus på barnets rättigheter och ett kunskapsbaserat arbetssätt.

3.3.1 Ett barnrättsperspektiv

Sverige har förbundit sig att vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra rättigheterna i barnkonventionen (artikel 4). Barnrättsperspektivet ska därför vara en utgångspunkt för och genomsyra allt arbete inom strategin. Alla åtgärder som genomförs inom ramen för strategin ska alltså utgå från barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Det innebär bl.a. att arbetet ska utgå från barnkonventionens fyra grundläggande principer: förbud mot diskriminering av barn, krav på att i första hand beakta barnets bästa vid alla beslut som rör barn, barnets rätt till liv och utveckling samt barnets rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som berör barnet samt att barnets åsikter ska beaktas (artikel 2, 3, 6 och 12). Grundprinciper kan dock inte frikopplas från övriga rättigheter i konventionen – rättigheterna ska ses om en helhet. De är odelbara och ömsesidigt förstärkande.

Andra rättighetsperspektiv som ska beaktas särskilt inom ramen för de insatser och åtgärder som vidtas är ett jämställdhets-, funktionshinders- icke-diskriminerings och hbtqi-perspektiv. Att förverkliga rättigheterna för alla barn förutsätter kunskap om och beaktande av samtliga olika perspektiv och det är avgörande att dessa perspektiv finns med i genomförandet av strategins alla steg.

3.3.2 Ett kunskapsbaserat arbetssätt

Kunskapsutveckling, uppföljning och utvärdering av samhällets insatser ska genomgående präglade arbetet med strategin. Detta innebär att alla åtgärder som vidtas inom ramen för strategins genomförande ska baseras på aktuell kunskap och beprövad erfarenhet. Yrkesverksamma på nationell, regional och lokal nivå – inom såväl offentlig som privat och ideell sektor – ska sträva efter att tillämpa tillgänglig kunskap för att göra insatser och åtgärder mer träffsäkra.

Kunskapen om våld mot barn ska stärkas inom alla delar av strategin. Det innebär att kunskapen om våldets förekomst, om effektiva metoder och arbetssätt samt förmågan att använda och implementera befintlig kunskap i praktiken kontinuerligt ska vidareutvecklas och öka. För varje barns rätt att skyddas från alla former av våld.